

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Luonnos valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi sisältää kattavan ja ajankohtaisen kuvauksen erilaisten maaseutualueiden muutoksista, haasteista ja mahdollisuuksista. Selonteossa on tunnistettu keskeiset voimavarat, haasteet, mahdollisuudet ja uhat, joiden pohjalta on esitetty visio sekä poikkihallinnollisia tavoitteita ja kehittämissuosituksia, joiden toteuttamisella tavoitellaan maaseutualueiden elinvoiman uudistamista pitkällä aikavälillä.

Selonteon nykytilan ja muutostekijöiden kuvaus (liite) on erittäin kattava sekä hyvin laadittu ja se syventää ja täydentää erinomaisella tavalla maaseutu- ja saaristoalueiden erityispiirteiden tarkastelua ja varsinaista selontekoa. Kuten selonteossa todetaan, Suomi on yksi Euroopan maaseutumaisimmista maista ja samalla myös voimakkaasti kaupungistunut. Alueiden erilaisuuden tunnistaminen ja paikkaperustainen kehittäminen edellyttää vahvaa tietopohjaa.

Satakuntaliitto pitää erittäin hyvänä sitä, että selonteon valmistelussa on hyödynnetty mahdollisimman paljon paikkatietopohjaista tietoa, yhteiskunnallista maaseutututkimusta sekä osallistettu eri tavoin eri-ikäisiä ja -taustaisia ihmisiä ja toimijoita eri puolilta Suomea, niin maaseutu- kuin kaupunkialueilta.

Selonteko on hyödyllinen tietolähde maakuntien kehittämistyössä. Selontekoa voidaan myös hyödyntää kansallisessa EU-vaikuttamisessa ja seuraavan EU-rahoituskauden valmistelussa.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Selonteossa on tunnistettu ja tuotu esille olennaiset maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmää kuvaavat kokonaisuudet. Määritelmät ovat kattavia. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmää koskevan kehittämissuosituksen sisältö on erittäin hyvä.

On tärkeää, että poikkihallinnollista ja sektorirajat ylittävää keskustelua, maaseutuvaikutusten arvioimista, maaseutututkimusta ja tiedontuotantoa vahvistetaan, jotta maaseutualueiden erityispiirteet pystytään ottamaan huomioon entistä paremmin päätöksenteossa, valmisteluissa ja seurannassa.

Satakuntaliitto pitää hyvänä, että selonteossa tuodaan esille tarve sisällyttää maaseutupoliittiseen tarkasteluun entistä vahvemmin myös huoltovarmuuden, kestävän ruokajärjestelmän sekä energiantuotannon näkökulmat. Niillä on maaseutualueiden elinvoimaisuuden kannalta suuri merkitys.

Satakuntaliitto korostaa lisäksi, että selonteossa olisi myös hyvä huomioida yhteys maakunnallisiin aluekehittämislainsäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin, joiden tavoitteena on alueiden elinvoiman vahvistaminen. Maakuntien liittoja selonteossa ei ole mainittu lainkaan.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Selonteossa esitetty maaseutualueiden tilannekuva on kattava sekä hyvin laadittu. Sitä syventävä Liite 6. (Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus) täydentää erinomaisella tavalla maaseutu- ja saaristoalueiden erityispiirteiden tarkastelua ja varsinaista selontekoa. Kuten selonteossa todetaan, Suomi on yksi Euroopan maaseutumaisimmista maista ja samalla myös voimakkaasti kaupungistunut. Alueiden erilaisuuden tunnistaminen ja paikkaperustainen kehittäminen edellyttää tuekseen vahvaa tietopohjaa. Tilannekuva muodostaa myös ajantasaisen pohjan maakuntien ja valtion yhteiselle kehittämistyölle.

Väestökehitykseen liittyvät näkökulmat ovat selonteossa erittäin vahvasti esillä. Väestörakenteen kehitys onkin alueiden kehittämisen pitkän aikavälin keskeisin haaste, joka vaikuttaa kaikkien alueiden ja kuntien toimintaan. Väestörakenteen muutos on erilaista ja eriaikaista eri alueilla ja alueiden erilaistuminen jatkuu alueiden sisällä ja alueiden välillä. On kehitettävä älykkään

sopeutumisen toimintamalleja sekä vahvistettava yhteistyötä kuntien ja alueiden kesken. Maakuntien liitoissa on meneillään maakuntaohjelmien laadinta vuosille 2026–2029. Työ- ja elinkeinoministeriö on maakuntaohjelmien laadintaa koskevassa ohjeessa pyytänyt maakuntia sisällyttämään maakuntaohjelmiin oman kokonaisuuden älykkään sopeutumisen edistämiseen / muuttuvan väestörakenteen ja –määrän ennakoivaan hallitsemiseen liittyvistä alueellisista tavoitteista ja toimista.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Selonteossa esitetty kansallinen maaseutuvisio 2040: ”Elävät maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja menestyksekkään tulevaisuuden ytimessä” on osuva ja samansuuntainen esimerkiksi Satakunnan pitkän aikavälin kehittämisstrategioiden tahtotilojen kanssa. Visio tuo hyvin esille maaseutualueiden tärkeän roolin osana kansallista huoltovarmuutta, taloutta ja ekologista kestävyyttä.

Vision toteutukseen ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyvä näkökulma, jossa maaseuduilla asuvat ja toimivat ihmiset ovat keskiössä on tärkeä edellytys sille, että erilaisilla maaseuduilla voidaan elää hyvää elämää myös tulevaisuudessa.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Visioon olisi voinut vahvemmin korostaa näkökulmaa maaseutujen asukkaiden hyvinvoinnista, arjen turvallisuudesta ja sujuvuudesta.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

Poikkihallinnolliset tavoitteet kytkeytyvät loogisesti selonteon alussa kuvattuun tilannekuvaan ja luovat selkeän interventiologiikan kohti luonnoksessa kuvattua maaseutuvisiota. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks kattavat riittävällä tasolla maaseutualueiden tulevaisuuden kannalta keskeiset teemat.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Tavoite: Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta

Tavoite: Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Tavoite: Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkkoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

Tavoite: Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta [Satakuntaliiton näkemyksen mukaan selonteon tavoitteet voidaan jakaa ydintavoitteisiin (kts. edellinen kohta) ja niitä tukeviin tavoitteisiin. Maaseutualueiden tulevaisuuden elinvoimaisuuden ja talouden uudistumisen edellytyksenä on, että maaseuduilla on monipuolisia elinkeinomahdollisuuksia. Tämä edellyttää digitaalisen ja fyysisen saavutettavuuden toimivuutta. Olennaisinta elinvoimaisuuden näkökulmasta on kuitenkin se, että maaseutualueilla on tulevaisuuteen luottavia ihmisiä, jotka haluavat asua/toimia/yrittää maaseuduilla.]

**Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)?
(Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)**

- 1 ja siihen kytkeytyvät 2, 15 ja 19

- 7+8

- 12+11

- 15

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset [Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnalla on suuri merkitys maaseutualueiden resilienssille, varautumiselle ja kokonaisturvallisuudelle. Jatkuvuutta haastaa väestön väheneminen, aktiivisten toimijoiden puute sekä resurssien pieneminen.]

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus**Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?**

Selonteon liitteenä oleva laajempi maaseutualueiden nykytilan ja muutostekijöiden kuvaus on kattava ja monipuolinen.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Vesiluoma Timo
Satakuntaliitto

Tupala Krista
Satakuntaliitto